

Ponència sobre el Territori

La present ponència pretén marcar pensament polític referent al territori influint en tots els àmbits administratius de manera transversal per tal que es tinguin en compte les diverses estructures político-administratives, orogràfiques, del medi físic, socials i d'usos del sòl, així com les necessitats i sensibilitats dels habitants de tots els racons de Catalunya, siguin on siguin i sigui quina sigui la seva capacitat d'influència amb l'exercici del vot.

En primer lloc, per situar el debat, farem un petit examen del nostre País en els següents termes:

Catalunya té una superfície de 32.107 Km² que suposen 3.210.700 Ha. de les quals, 3.028.500 Ha. són de sòl definit com a no urbanitzable o el que és millor, terreny rural, equivalent al 94,32% del total. La resta, per tant, és terreny urbà ocupat per pobles i ciutats del nostre país.

A la zona rural, la mitjana d'ocupació del terreny per edificacions és de 15 edificis per cada Km², encara que hi ha un 16% sense cap mena de construcció i un 40% amb menys d'un 10%. Si ho sumem fan un 56%, més de la meitat, sense cap percepció d'estar ocupada.

Les zones rurals de l'àrea metropolitana estan a l'extrem màxim d'ocupació amb 28 edificis per Km² i les del Ripollès amb 5,3 estarien amb les de menor ocupació. Osona estaria pràcticament igual a la mitjana amb 14 habitatges per Km².

A la web de la Generalitat es defineix els terrenys no urbanitzables com els incompatibles amb el desenvolupament urbà, o sigui en negatiu i des del punt de vista únicament urbà. Quedi aquí.

De sòl rural tenim una superfície amb rendiments agrícoles de 1.147.532 Ha. de les que 792.425 Ha. són de conreu i 355.107 Ha. són de pastures permanents (terrenys inclosos dins els forestals). De terrenys forestals n'hi ha 1.930.482 Ha. i d'aquestes el 33% estan sota alguna figura de protecció especial com espai natural protegit, Xarxa Natura 2000, Parc Natural, etc.

La població és de 7.565.603 habitants dels quals, 5.000.000 viuen a Barcelona i la seva àrea metropolitana.

En quan a l'estructura econòmica, el producte interior brut es reparteix de la següent manera:

-Agricultura	1.908 milions d'euros	
-Industria	39.999	“
-Id. Manufacturera	33.924	“
-Construcció	16.255	“
-Serveis	133.313	“
-Comerç, hotels, etc.....	107.279	“
-Ad. Publica	26.034	“
-Impostos nets	16.286	“
-TOTAL	207.762	“

Tenim al nostre país 947 municipis i 1.500 pobles. 27 municipis tenen menys de 100 habitants, 476 entre 100 i 1.000 habitants, 254 entre 1.000 i 5.000 habitants, 131 entre 5.000 i 20.000 hab, o sigui 888 pobles de menys de 20.000 habitants. 36 municipis són ciutats petites entre 20.000 i 50.000 habitants i 23 municipis tenen més de 50.000 habitants i concentren el 70,91 % de la població representant la gran àrea d'influència que ha marcat les polítiques públiques els darrers anys de democràcia.

Aquestes dades podrien ser més ampliades, però les considerem suficients per situar el problema territorial en la present ponència. Catalunya es doncs un país amb un clar desequilibri territorial decantat cap a les àrees situades prop del litoral marí i que envolten Barcelona, principalment. En segon lloc, Girona i Tarragona. La influència d'aquestes ha estat molt superior a la de la resta del país i ha determinat un model clarament urbà davant un model més sensible amb totes les necessitats de desenvolupament social de cada un dels nostres indrets de la geografia catalana. Aquest model ha perjudicat al conjunt i només podrem avançar i treure el màxim de les possibilitats de desenvolupament si es fa amb tots els agents que disposem.

L'ADMINISTRACIÓ

El model d'administració territorial és cabdal per poder escoltar i vehicular les necessitats i projectes de la gent. Com hem afirmat anteriorment, hi ha 757 municipis de menys de 5.000 habitants i d'aquets, 27 amb menys de 1.000 hab., 131 entre 5.000 i 20.000 hab. A més hi 23 ciutats amb un nombre d'habitants entre 20.000 i 50.000 que també les hem de considerar dins dels municipis dits "petits" i que definiríem com a rurals ja que junt amb els pobles han d'administrar pràcticament tots els territoris declarats com a no urbanitzables. Aquestes ciutats

lideren normalment aquests espais i és molt important tenir-les en consideració en el moment de projectar l'administració municipal.

Serien doncs un total aproximat de 900 municipis, el 95%, que s'han de contemplar com a rurals dins de la nostra administració territorial. Aquests són els que han de definir, projectar i executar les polítiques que afecten als seus termes municipals, amb major influència i conjuntament amb el govern de Catalunya.

Catalunya, doncs, és un país amb un gran nombre de municipis que estructurin el seu territori, facilitant que tot ell sigui administrat per gent que hi viu i se l'estima, no es desertitzi quedant abandonat, i no perdi riquesa econòmica, ecològica i paisatge, valor que determina la qualitat d'un país, entre d'altres. Part de la nostra identitat és també el medi físic i és per això que ens declarem clars defensors de la totalitat dels municipis catalans, sigui quin sigui el seu nombre de veïns.

És cert que cada cop és més difícil poder donar el mateix nivell de serveis a cadascun dels catalans ja que, en funció d'on viuen, en tenen més o menys i amb millor o menor qualitat. L'evolució tecnològica i la millora de les infraestructures permeten solucionar molts dels desequilibris i, tothom qui vulgui, pot accedir als serveis públics que necessita. Els municipis s'han de poder mancomunar lliurement, segons les seves voluntats, i fer possibles serveis que sols no podrien fer, a més de racionalitzar els costos dels mateixos, aconseguint millors ocupacions o usos de les seves instal·lacions.

L'Estatut de Catalunya contempla la creació de les Vegueries en substitució de les Diputacions, con a ens supramunicipals que ajudin a fer la tasca d'administració municipal i reequilibrin les capacitats econòmiques de cadascun d'ells. Fa una colla d'anys que hem posat en marxa els Consells Comarcals que han crescut amb les competències cedides lliurement pels plens de cada un dels ajuntaments de la comarca, fent realitat la possibilitat de donar serveis de qualitat a tots els nostres pobles i ciutats. Els Consells, doncs, ja fan la tasca de mancomunar serveis i ajuden reequilibrant el territori. Apostem clarament per potenciar el model comarcal amb competències que avui tenen les Diputacions i fent el necessari repartiment de riquesa per igualar el retorn dels impostos municipals i que cada ciutadà tingui la mateixa reversió, visqui on visqui, per part del govern de Catalunya.

Els Consells també han de poder mancomunar lliurement serveis si ho veuen convenient. No seria necessari crear les Vegueries i per tant estalviaríem una administració i els costos que suposa. El Govern i els Consells Comarcals, amb les àrees metropolitanes que envolten les grans ciutats, són suficients per a dur a terme una bona i justa administració territorial. D'aquesta manera el municipi tindrà el protagonisme que l'hi correspon, adquirint més capacitat de decisió en els temes que l'hi afecten directament.

Proposem:

- Mantenir tots els municipis que existeixen en l'actualitat.
- Capacitat de mancomunar-se lliurement cada municipi.

- Eliminar les Diputacions.
- Potenciar els Consells Comarcals amb part de les competències de les Diputacions i amb les cedides lliurement per els plens dels municipis.
- No crear les Vegueries
- Aplicar el principi de subsidiarietat per tal que tot el que pugui fer el municipi no ho faci cap altre administració supramunicipal.
- Perfecte coordinació dels Ajuntaments i Consells Comarcals amb el Govern de Catalunya a través de la seva Conselleria de Governació.
- Respecte escrupolós de les competències municipals per part del legislatiu.

Introduir concepte: pisos de protecció social → l'accés i condicions les han de decidir els municipis.

L'URBANISME

Aquest és l'eina més important que tenim per definir el nostre País, ja que determina el usos del sòl, o sigui el que s'hi pot fer o no i per tant el valor, rendiment i possibilitats de creixement. El sòl urbà ens determina el model de ciutat o poble que volem i la manera de viure-hi, la indústria i els tipus que hi volen i la capacitat de crear riquesa en el municipi. El sòl no urbanitzable, el model de paisatge, pagesia i sobretot les possibilitats econòmiques de crear riquesa en entorns rurals avui en grans dificultats per mantenir la seva població i per tant per seguir sent un projecte viu i de futur com a poble.

No pretenem fer un anàlisi profund a l'actual legislació urbanística però si alguns comentaris per aclarir els fets que més ens preocupen. Actualment, el desenvolupament de qualsevol planejament urbanístic, està regit per els mateixos principis i, per tant, és el mateix desenvolupar una zona a Terrassa que a Perafita i els costos de repercussió sobre el sòl són els mateixos a un lloc i a l'altre.

Aquets costos asseguren el sòl necessari que ha d'aportar l'equipament municipal que a la vegada acullen els tant necessaris serveis. Si anteriorment hem afirmat que hem d'optimitzar recursos i mancomunar serveis, ¿no seria més lògic contemplar aquest fet i gravar el desenvolupament urbanístic amb els costos estrictament necessaris, fet que estalviaria també sòl per a ús urbà?

Els usos del no urbanitzable són altament restrictius i no permeten activitats que puguin complementar les rendes provinents d'activitats no estrictament agràries i que suposarien que no es perdessin aquestes i evitar la desertització del nostre món rural. A més, la gran dificultat de recuperar masos que existien antigament també evita la recuperació de la vida en indrets on el fet d'estar ocupats suposa que hi hagi la vigilància i accions necessàries per la seva supervivència en l'estat de conservació convenient. Valgui com ha exemple el terme de Vidrà, en el qual, el 1984 hi havia 24 cases de pagès habitades tot l'any i actualment només n'hi ha una.

Avui en dia es pràcticament impossible recuperar cap casa en estat de ruïna. És un terme, per tant, desertitzat i amb la població concentrada al petit nucli urbà.

Proposem:

- Contemplar, dins la Llei d'Urbanisme, la possibilitat d'adequar el desenvolupament i els costos d'aquest a cada un dels pobles i ciutats del nostre país amb comissions territorials on estiguin ben representats i amb la majoria suficient els 900 pobles i ciutats de menys de 50.000 habitants per tal que siguin aquests els que vehiculin les polítiques urbanístiques en aquest àmbit.
- La cessió als ajuntaments de les competències en el no urbanitzable amb la tutela del govern i la submissió al compliment, com és normal, a les lleis territorials.
- La possibilitat de contemplar activitats de sector aliens al món rural dins d'aquest i sense limitacions, sempre que és contemplin mesures correctores possibles que ho facin viable i no malmetin l'entorn. Aquestes han d'assegurar la viabilitat de les activitats tradicionals prèviament existents i que en fan possibles de noves.
- El no finançament dels Ajuntaments amb el desenvolupament urbanístic.

ELS ESPAIS D'INTERÈS NATURAL (EINS)

Com ja s'ha dit abans, a Catalunya el 33% del territori està sota alguna figura de protecció del Medi Natural, ja sigui administrada per la Generalitat o la Diputació de Barcelona i, en menor grau, alguna de les altres tres catalanes.

La Generalitat és l'administració responsable i qui té la competència en la gestió per a la conservació del medi segons la Llei d'Espais Naturals, la Forestal i totes les que l'afecten, però a partir de la Llei d'Urbanisme, les Diputacions i, especialment, la de Barcelona també actua amb Plans Especials al medi Rural en les àrees protegides.

En principi, la figura de protecció hauria de suposar el reconeixement de la bona gestió d'un espai concret, que ha portat a la seva bona valorització i a la preocupació del seu manteniment en bon estat, com a mínim com el que té en l'actualitat. Però no és així i, un cop posada en marxa la figura que sigui, es produeix una invasió de la voluntat i visió de gent aliena a l'Espai que anul·la la possibilitat de seguir actuant segons els criteris tradicionals dels habitants que amb la seva feina diària han permès que ens arribi en bon estat fins avui.

El fet més estrany és que un cop feta la figura administrativa el responsable se'n oblidia i no hi aplica pressupost i accions destinades al manteniment del espai, sinó tot el contrari. És fa un consell d'administració sense cap habitant de la zona i s'aplica un pressupost a fer accions destinades al gaudi de visitants, normalment urbanites, transformant l'Espai en un "Parc d'Ús social" a cops contrari al motiu que va originar la seva conservació.

Els Espais suposen la declaració definitiva i pràcticament irreversible de sòl no urbanitzable, fet positiu, però no fan inversió en les activitats tradicionals, no es preocupen del manteniment de les mateixes i de la pèrdua de població rural, no regulen l'ús del espai per part d'activitats esportives, turístiques i d'esplai i, en definitiva, no compensen el valor que dona l'Espai i els seus gestors al conjunt de la societat.

Proposem:

- La creació de governs en els Espais d'Interès Natural participats amb majoria pels actors que hi viuen i gestionen els propi Espai.
- La regulació de l'ús social en els mateixos
- L'aportació de pressupost necessari per promocionar les activitats tradicionals i també les complementàries que permetin el manteniment de l'ocupació i promoció el seu desenvolupament econòmic.
- La congelació de la creació de nous Espais o ampliacions dels existents fins que no es canviï la orientació dels actuals Espais i la cobertura pressupostària

Unificació en una sola única administració els espais protegits.

Promoure el coneixement de la fusta.

Donar suport a la descentralització de la generalitat en matèria de sector primari en el territori.

Potenciació de la xarxa en el territori.

No promocionar nous projectes industrials mentre hi hagi sòls qualificats com a sòl urbanitzable (industrial).

Incorporar el rerepaís a la capacitat de decisió política de Barcelona.

L'AIGUA: La gestió de riberes → retornar-les als seus gestors. Eliminar la zona de servitud i policia de les rieres, a fi que els seus gestors se'n cuidin.

L'AGRICULTURA, LA RAMADERIA, ELS BOSCOS

Dins del que hem anomenat MÓN RURAL hi ha les mateixes activitats que en l'urbà, tota vegada que la gent que hi viu té les mateixes necessitats i aspiracions que els que no. Per tant, és important contemplar qualsevol activitat i servei públic en aquest àmbit, però el que el defineix millor i el caracteritza són les activitats dites tradicionals i que es produeixen únicament en l'àmbit, com l'agricultura, la ramaderia i la silvicultura. Ja hem afirmat que aquest fa una gran aportació ambiental a la resta del país i que és determinant que ho segueixi fent, per tant també serà important que l'Espai es mantingui viu i en el bon estat actual.

Dit això, hem de considerar que el nostre territori és un territori humanitzat, en el qual, la mà de l'home l'ha anat modelant a través del temps i modificant segons les seves necessitat i coneixements. És un territori que necessita de l'home i de la seva influència perquè junts vagin avançant en el temps. L'home l'ha modelat amb l'agricultura, la ramaderia i la silvicultura, eines imprescindibles per a la permanència del medi. Però no hi ha cap activitat humana que es mantingui sense creixement i generació de riquesa, o sigui amb economia, i en aquest cas també passa el mateix. La pagesia necessita de l'economia per a fer-la sostenible en el temps i ens ajudi a mantenir viu i en bon estat el nostre entorn. La no gestió (fals ecologisme) portaria inevitablement a la degradació del nostre país i a l'abandó del medi rural.

Proposem:

- La declaració de l'agricultura, la ramaderia i la silvicultura com activitats estratègiques per el desenvolupament equilibrat i persistent de Catalunya.
- L'aportació dels pressupostos necessaris que assegurin el seu desenvolupament.
- La prioritització de la seva valorització social.
- La inversió en innovació a través de les universitats catalanes i les empreses dels sectors.
- La creació per part del govern de nous mercats i la promoció dels nostres productes.
- La incentivació de les indústries i cooperatives de transformació dels sector agrari.
- La recuperació de la fusta en el sector de la construcció com a element de qualitat i d'equilibri territorial.
- La formació professional dels treballadors de les tres activitats com a eina bàsica de desenvolupament

Autors: Josep Maria Vila d'Abadal i Josep Anglada i Dorca. VIC i VIDRÀ